

МІСЦЕ ФІЛОСОФІЇ ЯК ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 081 «ПРАВО»

Людмила Кузнецова – кандидатка юридичних наук,
доцентка, кафедри історії та права, Черкаський державний
технологічний університет, lyudmilamarinich7@gmail.com

Негативна ситуація, що склалася в Україні внаслідок війни, та подальший процес відбудови нашої держави вимагають від освітян пошуку культурних, соціальних, економічних, політичних, науково-методологічних стратегій розвитку вищої освіти, здатних ефективно адаптувати людину до дійсності та змотивувати її на участь у формуванні громадянського суспільства нової генерації та побудови за складних часів, викликаних воєнним станом, демократичної, правової, соціальної держави. Виховання громадянина своєї країни - важливе завдання, яке ставить перед собою кожен заклад вищої освіти. Становлення і розвиток України, реальність її входження у світове співтовариство правових держав ставить низку теоретико-практичних питань, вирішення яких пов'язано зі з'ясуванням природи та методології філософсько-правових аспектів.

Вища юридична освіта посідає особливе місце в системі освіти України. Це зумовлено тією роллю, яку відіграє професія юриста у вирішенні багатьох завдань, пов'язаних із забезпеченням нормального функціонування держави і всебічним захистом громадянських прав і свобод.

Сучасна освіта є динамічним феноменом, що вже тривалий час знаходиться в стані реформування у відповідності до європейських стандартів. Для її реформування застосовується досвід різних освітніх систем, які б сприяли розвитку індивідуальності, творчої особистості та розкривали межі наукового потенціалу. Під час підготовки здобувачів вищої освіти необхідно визначитися, яких громадян і для якого суспільства заклад вищої освіти має готувати, якими мають бути соціальні умови розвитку.

Особливе місце в системі освіти займає філософія. Оскільки це єдина дисципліна, яка займається не стільки приватними, скільки загальними і всебічними питаннями. Філософія ставить їх перед суспільством і успішно вирішує в контексті концептуального світогляду. Ці питання тим більше актуалізуються, чим більше зростає вплив глобалізації на держави, народи, союзи держав. Система освіти, працюючи на основі діяльності викладачів-професіоналів, – елемент культури будь-якого цивілізованого суспільства [1].

Людство розвивалося впродовж тривалого часу. Варто зазначити, що сутність людини полягає в природному прагненні пізнання навколишнього світу. Останнє є неможливим без уміння відокремлювати істину від фальші та правду від брехні. І первісні люди, і сучасники,

освоюючи та досліджуючи навколишній світ, намагалися досягнути істини, яка завжди була неоднозначним явищем.

Процес освіти повинен бути орієнтований на інноваційний розвиток як на постійно відновлюваний процес створення нововведень у всіх сферах суспільства. Для затребуваності в сучасних умовах розвитку соціального середовища майбутньому правнику в будь-якій сфері діяльності недостатньо мати набір знань у галузі права, необхідні вміння гнучко застосовувати їх у змінних і нестандартних ситуаціях.

Концептуальне ядро освіти становить філософія освіти. У цій якості філософію слід розглядати не як одну із ряду інших систем знань, а як людиноцентричне вчення про мудре ставлення до світу взагалі, соціального світу, зокрема, одним із інститутів якого є освіта. Особливість філософського підходу до досягнення сутності освіти полягає не лише в абстрактно-теоретичному і методологічному куті зору. Філософія завжди переймається смисловим зрізом будь-якого явища, що потрапляє в поле її зору, досягненням його світоглядного значення [2, с. 69].

Варто згадати, що з появою в Європі системи освіти філософія набула статусу головної теоретичної дисципліни, без оволодіння якою вважалось неможливим отримання вищої освіти взагалі. Філософія у перших європейських університетах була наукою, що включала: раціональну філософію (логіка), моральну філософію (етика, економіка), натуральну філософію (фізика, математика, метафізика).

Філософія формує не лише мислення, але й цілий мисленнєвий комплекс, що виводить в систему конструктів матеріали теоретизування, що складаються з відповідей на запитання типу «що?», «куди?», «як це працює?», «яким чином це можна застосувати?» [3, с. 33].

Філософія в університеті має виконувати інтегруючу функцію, а саме: завдяки філософії майбутні фахівці мають бути спроможними навчитися сприймати спеціальні знання, якими наділяють їх окремі науки, як єдине взаємопов'язане ціле. Кінцевою метою вивчення окремих наукових дисциплін повинна бути не наука, а формування людини та професійної компетентності фахівця. Шлях досягнення адекватного світосприйняття як результат вищої освіти пролягає не від окремих дисциплін до гіпотетичного цілого, а від цілісної картини світу, перекладеної педагогічними засобами на мову навчальної програми, до індивідуального образу цілісного світу кожного майбутнього фахівця, що отримує диплом про вищу освіту [4, с.21].

В сучасних умовах, визначаючи місце філософії в системі сучасної освіти, доцільно керуватися ще й програмним документом «Паризька декларація з філософії», що прийнята на міжнародному симпозіумі ЮНЕСКО «Філософія і демократія у світі», який проходив у лютому 1995 року. На симпозіумі говорилося про те, що філософська думка припускає одну

з можливих альтернатив спеціалізації навчання, фрагментації освіти і ставлення до навчання як засобу, а не як до мети [5].

На думку Олега Базалука, перспективи реформування освітньої системи в Україні вбачаються в актуалізації гуманістично-культуротворчої філософії освіти, а її стратегічна мета полягає у становленні творчо-гуманітарної особистості як цілісного суб'єкта культури. В основу педагогічного процесу варто покладати нову світоглядну установку, новий тип особистості, а відповідно і змінити методику виховання та навчання [6].

Таким чином, філософія є основою професійної діяльності юриста. Майбутні правники повинні мати уявлення про генетичну соціальну природу людини, про місце свідомого та несвідомого в діях та вчинках людини, природі та суті соціальних спільнот і держави. Саме вивчення філософії має допомогти побороти синдром «правового ідеалізму», за яким першою реакцією на будь-яку ситуацію є бажання прийняти нову норму права.

Список використаної літератури

1.Пилипко Є.В. Місце філософії в системі сучасної вищої освіти URL: <https://eprints.kname.edu.ua/39021/1/55-60.pdf> .

2.Тур Г.М. Роль та місце філософії в освіті і науці Роль та місце філософії в освіті і науці *Вісник гуманітарного наукового товариства: Наукові праці*. Черкаси, 2014. Вип. 14. С.68 – 77.

3.Гончаренко К. Місце філософії в освіті: наш формат. *Вища освіта України*. 2023. № 2. С. 32-37.

4.Іванова К.А., Балабай Я.В., Кулакова О.М. Місце філософії у процесі формування професійної компетентності майбутнього фахівця. Матеріали VII науково-практичної конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми розвитку галузевої економіки та логістики». 2019. (15 листопада). С. 19-23.

5.Ткачук Д.В. Місце філософії в системі вищої освіти України. URL: <http://ir2.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/27740/467-468.pdf?sequence=1&isAllowed=y> .

6.Базалука О. Філософія освіти: її роль та місце в системі філософського знання. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25928/15-Bazaluk.pdf?sequence=1> .